

11 januari 2024 / 11 januari 1974

50 jaar geleden actie “red de Romeinse schepen”; Het relaas van een zeer succesvolle actie

1. 11 januari 2024, is het 50 jaar geleden dat de Stichting “Actie Red Romeins Schip Zwammerdam” werd geïnitieerd door Architect Latief Perotti te Alphen aan den Rijn. Stichtingsvoorzitter Perotti werd bijgestaan door de plaatselijke Notaris mr. Arnold van der Veen Meerstadt als Penningmeester. Mevrouw Diny Perotti voerde het Secretariaat. De zonen Aldo en Remo Perotti staken het lontje aan “Pap, als niemand die schepen eruit haalt, dan doe jij dat toch?”

2. Doel van de Actie was om aangetroffen schepen uit de Romeinse tijd van ondergang te redden. Daartoe moest geld ingezameld worden voor de aanleg van een damwand, in eerste instantie rondom een 34 meter lange platbodem vrachtschip uit de Romeinse tijd. Dat Schip bleek deel van een Romeins Scheepskerkhof dat tijdens bouwwerkzaamheden op een diepte van ± 6 meter onder het maaiveld werd aangetroffen op het terrein van de toenmalige “Hooge Burch” (heden Ipse de Bruggen) te Zwammerdam, Gemeente Alphen aan den Rijn.

3. Probleem bleek het ontbreken van financiële middelen bij de aansprakelijke overheidsorganen. Dat stelde de opgravingsleider Prof. dr. W. Glasbergen (19230724-19790406) van het Instituut voor Prae- en Proto Historie I.P.P. van de Universiteit van Amsterdam voor een dilemma. Normaliter werden uitsluitend gegevens genoteerd en de kuil weer dichtgegooid. In dit geval betrof het een “gaaf” schip. In de grond laten zitten en laten doorklieven met heipalen was geen optie. De hoogleraar beklagde zich hierover in de Pers. Architect Latief Perotti reageerde adequaat en vond de hoogleraar aan zijn zijde om een actie te starten tot behoud van het Romeinse Schip. De aannemer berekende de kosten voor de damwand op fl. 250.000, -.

4. Het toenmalige "Alphense Dagblad", onder leiding van de Journalist Henk de Kat, bleek bereid aandacht aan de actie te besteden en stelde Perotti de Redactiekamer als tijdelijk kantoor ter beschikking. In overleg met een aantal “adviseurs” werd een plan de campagne met tijdlijn en alle mogelijke contacten opgesteld. Het leek een militaire operatie. De overheid had “steken laten vallen”, dus de actie diende een politiek karakter te krijgen. In overleg met de Notaris werden aan Premier Den Uyl en Cultuur Minister van Doorn een telegram met een “noodkreet” gestuurd.

Journalist Henk de Kat zorgde voor de persberichten. Een kluwen aan reacties bleek het gevolg. Vanuit de politiek werden kamervragen gesteld en de Minister "zonder begroting" haalde toen radeloos een som geld uit de Excursie-pot van het personeel, hetgeen hem niet in dank werd afgenomen.

5. Directeur AVRO-Radio&TV, Siebe van der Zee, had het initiatief van Perotti inmiddels met zijn redactie besproken. In de maandagvergadering van deze Redactie werd bepaald om deze "actie in het belang van de cultuur" met alle ter beschikking staande media te steunen. Op dinsdagochtend ontving Latief Perotti dit heugelijke nieuws van Siebe van der Zee persoonlijk. Daarbij stelde Siebe zich met de felicitaties garant voor het noodzakelijke bedrag, mits zij dan ook het nieuws mochten verzorgen.

6. Inmiddels had de sterk lokale scepsis en zelfs tegenwerking, net door de eerste de beste, ten aanzien van de actie, plaats gemaakt voor optimisme. Een aantal mensen boden hulp aan, ook met betrekking tot de Pers. Op woensdagochtend volgden de eerste Tv-opnamen op de vindplaats. Om technische redenen werden deze afgekeurd. De redactie vond dat de "boodschap, vanuit het volk, door het volk", dus door Perotti zelf verteld moest worden. Een studiobezoek bij de Presentator, van het gedegen en goed bekeken programma Avro's Televizier, Jaap van Meekren (19231125 - 19970826) volgde. Dezelfde avond belde H.M. Koningin Juliana om haar steun toe te zeggen.

7. Op 25 januari en 31 maart 1974 bezocht H.M. Koningin Juliana de vindplaats. De Herald Tribune, Paris match, New York Times, Frankfurter Allgemeine etc. besteedden aandacht aan de actie, die fl. 280.000,- opbracht. Uit alle lagen van de Nederlandse bevolking kwam financiële steun, zowel van het bedrijfsleven, service clubs, verenigingen als talloze lagere en hogere scholen, alsmede universiteiten. Niet te vergeten de vele particulieren, waaronder bijvoorbeeld Hervormd Predikant Ds. A.J. Plug uit Venlo ! Meerdere schepen werden in Zwammerdam aangetroffen en geborgen. Deze werden in het Museum Ketelhaven geconserveerd gedurende bijna vijftig jaren in een vloeistof van polyethyleenglycol.

8. De conclusie mag zijn dat de "Actie Red Romeins Schip" een grandioos succes is geweest en een langdurig na-ijl effect heeft gehad.

a. De archeologie als wetenschap, stond zeer ver af van het volk en werd door de actie, tot groot verdriet van een zekere incrowd, gepopulariseerd en kwam bij brede lagen van de bevolking in de belangstelling;

b. Op de verschillende overheidsniveaus in de begroting met archeologie rekening werd gehouden;

c. De actie onmiskenbaar invloed heeft gehad op de belangstelling voor aanliggende wetenschappen. Bij veel mensen werd het zelfbewustzijn door het inzicht in eigen historische kaders, geactiveerd.

9. In 1984 werd door Ing. Jan J. de Back, Plv. Directeur Openbare Werken en Architect Latief Perotti, de Stichting Forum Romanum Albanianum opgericht met als doel een museum te bouwen voor de Zwammerdamschepen. Het financiële draagvlak hiertoe werd vergroot door fusies met gelijksoortige stichtingen met een experimenteel karakter. Hieruit groeide het initiatief tot Archeologisch Themapark Archeon, heden Museumpark Archeon.

10. Op 31 maart 1994 werd de poort tot Archeon geopend. Na enige aanloopproblemen in de beginfase heeft het Museumpark Archeon in de Familie Jack en Monique Veldman een stel voortreffelijke uitbaters gevonden. Zij hebben het Museumpark Archeon in brede lagen van de Nederlandse en Belgische bevolking in het bijzonder populair gemaakt. Een Algemeen Romeins museum werd bereikbaar door de inzet van Wethouder Robert Jan Blom, die hiervoor op 18 oktober 2009 de eerste paal sloeg. Archeon is niet meer weg te denken uit Alphen aan den Rijn.

11. Heden liggen de resten van de Zwammerdamschepen in het Museumpark Archeon om op deskundige wijze door een groot aantal deskundige vrijwilligers geassembleerd te worden, onder leiding van de Archeoloog Drs. Yardeni Vorst, Antoine Boerman, Arie Streefland, Arie van der

Graaf, Nigrum Pullum (Leen van Zwieten), e.a. Evaluatie van de resultaten zou waardevolle aanvullingen kunnen opleveren bij de Dissertatie van Dr. Maarten D. de Weerd "Schepen voor Zwammerdam"- 1988. Ondanks Provinciaal Romeins historische concurrentie met Valkenburg, Leiden, Katwijk, Velzen en Utrecht is de stemming in Alphen aan den Rijn optimistisch, omtrent vestiging scheepsdepot en scheepvaartmuseum alhier.

(Noot van de redactie: de originele vindplaats van de zes Zwammerdamschepen is nog altijd voor het publiek te bezichtigen op het terrein van Hooge Burch in Zwammerdam, alwaar ook een permanente tentoonstelling te zien is over de vondst en opgravingen van de Romeinse schepen. Tevens worden er op dinsdagen rondleidingen verzorgt).

Auteur : Gideon van Asdaena

Adres: Noorderkeerkring 18 K

PC 2408 GZ Alphen aan den Rijn

Tel. 0172 – 419870 | Mobiel 06-39717269

E-mail gideon.v.asdaena@xs4all.nl

